

Sygn. akt III KK 123/13

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puskarski (przewodniczący)

SSN Tomasz Grzegorzczak (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Anna Korzeniecka-Plewka

w sprawie M. B.

skazanego z art. 291 § 1 w zw. z art. 293 § 1 kk oraz art. 115 ust. 3 ustawy
z dnia 04 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych
w zw. z art. 12 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.
w dniu 23 maja 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego
od wyroku Sądu Rejonowego w M.

z dnia 5 grudnia 2012 r., sygn. akt II K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w M. do ponownego rozpoznania .**

UZASADNIENIE

W sprawie niniejszej M. B. odpowiadający z inną ustaloną osobą,
był oskarżony o to, że: a) w dniu 13 kwietnia 2011 r, w M., działając w celu
osiągnięcia korzyści majątkowej przyjął od współoskarżonego przedmiot
będący nośnikiem zwielokrotnionego, bez uprawnienia, nagrania programu

komputerowego M. [...] na szkodę Kancelarii Radców Prawnych [...] o wartości 479 zł, tj. o czyn z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 293 § 1 k.k., a nadto, że b) w okresie do dnia 5 maja 2011 r. w M., działając czynem ciągłym, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej uzyskał poprzez ściągnięcie z internetu i z innych nośników i skopiowanie bez zgody osoby uprawnionej 10 plików mp3 różnych wykonawców na szkodę Z. i X. o nieustalonej wartości, tj. o czyn z art. 115 ust. 3 prawa autorskiego z 1994 r.

W postępowaniu przygotowawczym wyraził on zgodę na wystąpienie przez prokuratora z wnioskiem o skazanie go bez rozprawy, z wymierzeniem za pierwszy z czynów kary 6, a za drugi kary 5 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywnien po 30 stawek dziennych, po 10 zł i orzeczeniem jako kary łącznej 10 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres 3 lat, grzywny w wysokości 30 stawek po 10 zł oraz obowiązku naprawienia szkody, orzeczenia co do dowodów rzeczowych i obciążenia opłatami i kosztami sądowymi, na co jednak prokurator zgody nie wyraził (k. 258). Na rozprawie przed Sądem Rejonowym w dniu 5 grudnia 2012 r. oskarżony i jego obrońca wystąpili o skazanie bez przeprowadzania postępowania dowodowego z orzeczeniem za pierwszy z zarzucanych mu czynów kary 10, a za drugi 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz dwóch grzywnien po 30 stawek dziennych po 10 zł każda, z orzeczeniem jako kary łącznej kary 8 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem na okres 3 lat oraz grzywny w wysokości 60 stawek dziennych po 10 zł każda i zwolnieniem od opłat i kosztów sądowych. Prokurator wyraził zgodę na takie skazanie (k. 524-525). W związku z powyższym sprawę drugiego z oskarżonych wyłączono do odrębnego postępowania, a wydanym w tym dniu wyrokiem, uznano oskarżonego winnym obu zarzucanych mu czynów i skazano go zgodnie z jego wnioskiem. Wyrok ten uprawomocnił się bez zaskarżania w dniu 13 grudnia 2012 r.

W kwietniu 2013 r. kasację na korzyść oskarżonego wniósł Prokurator Generalny zaskarżając ten wyrok w całości i podnosząc w niej obrazę art. 387 § 2 k.p.k., polegającą na uwzględnieniu przez Sąd wniosku

oskarżonego, mimo że okoliczności popełnienia zarzucanych mu przestępstw budziły wątpliwości. W uzasadnieniu tej skargi wskazano, że czyn przypisany oskarżonemu czyn z art. 115 ust. 3 prawa autorskiego z 1994 r. wymaga naruszenia tych praw w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w inny sposób niż przez przywłaszczenie autorstwa lub zniekształcenie cudzego utworu, a w świetle materiałów tej sprawy brak jest podstaw do przyjęcia, by istniały powody do przypisania mu tego czynu, gdyż z opinii biegłego z zakresu odczytu i analizy danych elektronicznych wynika, że analiza parametrów plików mp3 na dysku twardym komputera zabezpieczonego u oskarżonego nie wskazuje, aby dysponował on programem umożliwiającym rozpowszechnianie plików w sieci oraz że nie ustalono z jakiego serwisu internetowego oskarżony korzystał pobierając pliki muzyczne do swojego komputera. Podniesiono także, że u M. B. stwierdzono deficyt intelektu w postaci upośledzenia lekkiego osłabiającego funkcję myślenia abstrakcyjnego i uogólnienia, co wprawdzie nie znosiło ani nie ograniczało w stopniu znacznym rozpoznania przez niego znaczenia czynów, ani zdolności do pokierowania swoim postępowaniem, ale zdaniem skarżącego, okoliczności te powinny być przedmiotem analizy Sadu przy podejmowaniu decyzji o uwzględnieniu jego wniosku o skazanie go bez dalszego postępowania. Mogło to bowiem wpływać na ustalenia w zakresie rozmiaru i stopnia winy oskarżonego w odniesieniu do przypisanego mu czynu z art. 291 § 1 k.k. Wywodząc w ten sposób skarżący wniośł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w M..

Rozpoznając tę kasację Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja ta jest zasadna w stopniu oczywistym i jako wniesiona w całości na korzyść oskarżonego, została rozpoznana na posiedzeniu, o jakim mowa w art. 535 § 5 k.p.k.

Rację ma skarżący, kiedy podnosi naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 387 § 2 k.p.k. Przepis ten bowiem wyraźnie zakłada, że uwzględnienie wniosku o tzw. dobrowolne poddanie się karze, może nastąpić tylko i wyłącznie wtedy, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą

wątpliwości. Nie jest zatem wystarczające samo przyznanie się oskarżonego do popełnienia zarzucanego mu czynu ani wyrażenie woli skazania w procesie skróconym, lecz z materiału dowodowego sprawy, bez potrzeby przeprowadzania dowodów bezpośrednio na rozprawie, musi wynikać, że oskarżony dopuścił się czynu wypełniającego wszelkie niezbędne znamiona zarzucanego mu przestępstwa.

W sprawie niniejszej, gdy chodzi o pierwszy z przypisanych oskarżonemu czynów, to z opinii biegłego rzeczywiście wynika jedynie, że na dysku twardym komputera zabezpieczonego u M. B. „oprócz systemu operacyjnego (...) nie zainstalowano żadnego innego oprogramowania komputerowego” oraz że nie ujawniono też po zaawansowanej analizie zawartości dysku, żadnych innych danych, które mogłyby wskazywać na naruszenie obowiązującego prawa (k. 70-72), i że program komputerowy M. [...] zainstalowano w dniu 13 kwietnia 2011 r. przy użyciu określonego identyfikatora i klucza produktu (k. 131), a nadto, że analiza parametrów plików zamieszczonych na zajętej u oskarżonego płycie CD-R, nie pozwala na jednoznaczne ustalenie źródła ich pochodzenia (k. 64 i 151).

Z wyjaśnień samego oskarżonego składanych w postępowaniu przygotowawczym wynikało jedynie, że otrzymał on płytę za darmo od współoskarżonego i program [...] zainstalował w kwietniu 2011 r. oraz nie wiedział, że jest to przestępstwo (k. 165, 184 i 257), zaś z wyjaśnień składanych przed Sądem także, że był to pierwszy jego komputer, uczył się jak z niego korzystać i nie miał żadnej praktyki i wiedzy (k. 524). W tym miejscu należy jednak zwrócić uwagę, że z opinii powołanych przez Sąd biegłych opinii psychiatrów i psychologa wynika wprawdzie, iż oskarżony nie cierpi na chorobę psychiczną oraz inne zakłócenia czynności psychicznych i zdolność rozpoznania czynów oraz pokierowania swoim postępowaniem nie była u niego *tempore criminis* zaburzona, ale jednocześnie że sprawność intelektualna badanego jest na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, a przy tym występuje u niego upośledzenie funkcji myślenia abstrakcyjnego, uogólniania, myślenia arytmetycznego i cechuje go niski zasób wiadomości, słownictwa

oraz znacząco osłabiony zakres pamięci bezpośredniej (k. 482 i 483-484). Bez wątpienia tego typu osobowość oskarżonego powinna być brana przez Sąd pod uwagę dla rozważenia istnienia po jego stronie świadomości przestępności zachowania i winy.

Gdy zaś chodzi o drugi z przypisanych czynów, to w jego opisie figuruje wprawdzie znamię działania oskarżonego w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, ale z uwagi na brak uzasadnienia tego orzeczenia, nie jest jasne na podstawie jakich dowodów poza ogólnikowością przyznania się oskarżonego ustalony został brak wątpliwości co do okoliczności jego popełnienia. Jak już wskazano wcześniej z opinii biegłego badającego zarówno dysk twardy komputera zajętego u oskarżonego, jak i pliki mp3, nie wynika, aby oskarżony dysponował programem służącym rozpowszechnianiu pobranych z sieci utworów i był on użytkownikiem dostępnych serwisów służących do takiego pobierania bądź udostępniania. W swoich wyjaśnieniach z postępowania przygotowawczego stwierdził on jedynie, że ściągnął pliki z internetu i skopiował je na swój komputer, nie wiedząc, że jest to przestępstwo (k. 257).

Należy w związku z tym zauważyć, że przypisany oskarżonemu czyn z art. 115 ust. 3 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 1994 r. (tj. Dz. U. z 2006r. Nr 90 poz. 631 ze zm.), polega na działaniu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej w sposób inny niż przez przywłaszczenie sobie autorstwa lub wprowadzenia w błąd co do autorstwa utworu bądź artystycznego wykonania albo rozpowszechniania bez podania danych twórcy takiego utworu. W opisie przypisanego oskarżonemu czynu poza wskazaniem, że ściągnął plik z internetu, nie podano w jaki sposób, poza owym ściągnięciem pliku, miał on się dopuścić przypisanego mu przestępnego zachowania. Stosownie bowiem do art. 23 ust. 1 zd. 1 tej ustawy, wolno jest nieodpłatnie korzystać, bez zezwolenia twórcy, z rozpowszechnionego już utworu, w zakresie własnego użytku osobistego, z wyłączeniami jedynie wskazanymi w zdaniu drugim tego przepisu, które sprawy tej nie dotyczą. Zakres własnego użytku osobistego obejmuje przy tym także korzystanie z pojedynczych egzemplarzy utworów przez krąg osób

pozostających w związku z osobistym, w szczególności pokrewieństwa, powinowactwa lub stosunku towarzyskiego z osobą, która bezpośrednio pobrała rozpowszechniony utwór dla tak rozumianego użytku (ust. 2 art. 23 prawa autorskiego). Tej okoliczności w sprawie niniejszej w ogóle nie zbadano. W konsekwencji podniesiony w kasacji zarzut jest zasadny również w odniesieniu do drugiego z przypisanych oskarżonemu czynów.

Powyższe wskazuje, że zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem prawa, mającym wręcz istotny wpływ na treść tego orzeczenia. Dlatego Sąd Najwyższy uchylił go i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w M..

Należy w tym miejscu zauważyć, że sprawa niniejsza wpłynęła początkowo do Sądu Rejonowego w O.. Rzecz bowiem w tym, że **stosownie do rozporządzenia wykonawczego Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wyznaczenia sądów rejonowych rozpoznających sprawy o przestępstwa wynikające z ustawy – o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. Nr 180, poz. 1510), wydanego na podstawie art. 123 wspomnianego wyżej prawa, sądem właściwym do rozpoznania spraw o przestępstwa z art. 115-119 prawa autorskiego jest sąd rejonowy w mieście będącym siedzibą sądu okręgowego, w okręgu którego popełnione zostało dane przestępstwo.** W sprawie tej, z uwagi na to, że czyny obu oskarżonych popełniono w M., sądem właściwym odnośnie przestępstw z ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych był Sąd Rejonowy w O.. Prokurator uznał ten Sąd za właściwy dla rozpatrzenia tej sprawy w odniesieniu do wszystkich czynów zarzucanych oskarżonym i dopiero na skutek przeniesienia jej w trybie art. 36 k.p.k. znalazła się ona w Sądzie Rejonowym w M.. Powodem przekazania był przy tym fakt, że większość świadków, których wezwania żądał inny współoskarżony mieszkała w M., a więc z dala od Sądu Rejonowego w O. (k. 410 i 420). Sprawa tego współoskarżonego - jak już wcześniej wspomniano - została jednak wyłączona do odrębnego postępowania, a więc właściwie ustały obecnie podstawy, które nakazywałyby prowadzenie sprawy przez Sąd Rejonowy w M.. W orzecznictwie wskazuje się zaś, że postanowienie wydane w trybie

art. 36 k.p.k. nie stwarza niewzruszalnego stanu prawnego w odniesieniu do kwestii właściwości miejscowej (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2006 r., II KO 51/06, LEX nr 325713, z dnia 24 czerwca 2010 r., II KO 36/10, LEX nr 590223, czy Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 stycznia 2008 r., II AKz 21/08, LEX nr 487730). Należy w tym miejscu zauważyć, że **przywołane rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości dotyczy jednak tylko rozpoznawania przez wskazane w nim sądy spraw o przestępstwa określone w przepisach prawa autorskiego, co oznacza, że sąd taki jest właściwy wyłącznie wówczas, gdy dana sprawa dotyczy przestępstwa ze sfery praw autorskich i praw pokrewnych, w tym także, gdyby czyn ten zakwalifikowano jednocześnie z przepisu Kodeksu karnego lub innej ustawy karnej, ale już nie, jeżeli oskarżonemu zarzuca się również inne przestępstwo powszechne, nie objęte przepisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.** W tym ostatnim wypadku należy zatem albo rozdzielić te sprawy na dwa odrębne postępowania albo skierować je do sądu właściwego na zasadach ogólnych. W sprawie niniejszej oba zarzucone M. B. przestępstwa zostały popełnione na terenie M., tam też zresztą wszczęto postępowanie karne w tej sprawie (k. 2). Zatem w istocie to ten Sąd, stosownie zarówno do art. 31 § 1, jak i art. 33 § 1 k.p.k., a nie tylko z uwagi na przekazanie w trybie art. 36 k.p.k., był i jest właściwym dla rozpoznania całej tej sprawy.

Rozpoznając ją obecnie ponownie Sąd Rejonowy powinien, mając na uwadze kierunek tej kasacji, dokładnie przeanalizować materiał dowodowy i, także w razie ponownego złożenia przez oskarżonego wniosku o dobrowolne poddanie się karze, rozważyć w aspekcie obu zarzucanych mu czynów, czy bez przeprowadzania postępowania dowodowego można uznać, że okoliczności ich popełnienia, jak i ocena prawna zarzucanych zachowań nie budzą wątpliwości. Nie można bowiem w tym zakresie opierać się wyłącznie na oświadczeniu samego oskarżonego, że chce skorzystać z dobrodziejstwa art. 387 k.p.k., gdyż oświadczenie to nie przesądza jeszcze o zaistnieniu warunków niezbędnych do stosowania tego przepisu. W zależności zaś od podejmowanych rozstrzygnięć Sąd ten winien mieć także na uwadze, że

w sprawie tej występują również oskarżyciele posiłkowi i zgłaszane były przez nich wnioski w trybie art. 46 § 1 k.k., w tym także pod kątem art. 387 k.p.k. (k. 385 i 484).

Z tych wszystkich względów orzeczono jak na wstępie.

aw